

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Ministerstwo Cyfryzacji
Biuro Ministra
ul. Królewska 27, 00-060 Warszawa
konsultacje@cyfra.gov.pl

**Stanowisko [REDACTED] w konsultacjach publicznych strategii UE dotyczącej
otwartego oprogramowania (EU Open Source Strategy, COM(2026) 503 final)**

Szanowni Państwo,

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] W odpowiedzi na zaproszenie Ministerstwa Cyfryzacji przedstawiamy stanowisko wobec strategii UE dotyczącej otwartego oprogramowania, ogłoszonej 3 czerwca 2026 r. jako część komunikatu w sprawie europejskiej suwerenności technologicznej.

[REDACTED] ocenia strategię jednoznacznie pozytywnie. Po raz pierwszy Komisja Europejska traktuje otwarte oprogramowanie nie jako niszę, lecz jako filar suwerenności technologicznej Unii — obejmując cały cykl życia rozwiązań: od badań i rozwoju, przez wdrożenia, po długoterminowe utrzymanie krytycznych komponentów. Jednocześnie o realnym znaczeniu strategii zdecyduje jej wdrożenie na poziomie państw członkowskich. Poniżej przedstawiamy siedem postulatów, które w ocenie [REDACTED] powinny znaleźć odzwierciedlenie w stanowisku Rzeczypospolitej Polskiej oraz w działaniach krajowych Ministerstwa.

1. Zasada „open source first” w zamówieniach publicznych — w administracji rządowej i samorządowej

Strategia zapowiada opracowanie wytycznych dotyczących przygotowywania przetargów uwzględniających otwarte standardy oraz uczciwej oceny ofert opartych na open source, trafnie diagnozując, że specyfikacje przetargowe w UE historycznie projektowano wokół cech rozwiązań własnościowych, co faworyzuje zasiedziałyh dostawców i utrwała vendor lock-in. Strategia zaleca również państwom członkowskim nadanie biuram OSPO funkcji doradczej w procesach zakupowych.

[REDACTED] postuluje, aby Ministerstwo nie czekało na finalizację wytycznych unijnych, lecz wydało krajowe rekomendacje dla zamawiających publicznych — obejmujące zarówno administrację rządową, jak i samorządową. Rekomendujemy mechanizm comply-or-explain: jednostka publiczna planująca

zakup oprogramowania ma obowiązek rozważyć dostępne rozwiązanie otwarte, a decydując się na rozwiązanie własnościowe — pisemnie uzasadnić ten wybór, z uwzględnieniem całkowitego kosztu posiadania, ryzyka uzależnienia od dostawcy i kosztów wyjścia. Mechanizm ten respektuje autonomię jednostek (w tym samorządu terytorialnego) i pragmatyczne, oparte na ryzyku podejście samej strategii, a jednocześnie realnie zmienia praktykę zakupową. Postulujemy również formalne przypisanie funkcji doradczej w zamówieniach jednostce ds. otwartego oprogramowania w Ministerstwie Cyfryzacji.

2. „Public money, public code” — obowiązek publikacji kodu tworzonego na zamówienie publiczne

Strategia wskazuje, że Komisja Europejska kieruje się we własnej działalności zasadą „public money, public code”, a rozporządzenie w sprawie europejskiej tożsamości cyfrowej (EUDI) czyni z otwartego kodu prawny wymóg domyślny dla komponentów portfela, z wąsko uzasadnianymi wyjątkami.

██████ postuluje przeniesienie tego modelu do prawa krajowego: oprogramowanie tworzone na zamówienie podmiotów publicznych powinno być domyślnie publikowane na otwartej licencji (rekomendujemy EUPL) w centralnym, publicznym repozytorium kodu administracji, z jasno określonym katalogiem wyjątków (m.in. systemy niejawne, uzasadnione względami bezpieczeństwa państwa), każdorazowo wymagających pisemnego uzasadnienia. Obecnie jednostki publiczne wielokrotnie zamawiają funkcjonalnie tożsame systemy, ponieważ kod wcześniejszych wdrożeń pozostaje zamknięty — publikacja kodu umożliwi ponowne wykorzystanie, niezależny audyt bezpieczeństwa i realną konkurencję o utrzymanie i rozwój systemów. Postulat ten jest spójny z promowanym w strategii współdzieleniem i ponownym wykorzystaniem oprogramowania publikowanego w katalogach połączonych z EU OSS Catalogue.

3. Krajowy komplement dla Open Source Maintenance Instrument

Strategia przewiduje utworzenie instrumentu finansowania utrzymania i bezpieczeństwa kluczowych komponentów open source oraz sporządzenie, przy wsparciu ENISA, listy najbardziej eksponowanych zależności oprogramowania i infrastruktury. Trafnie diagnozuje przy tym, że infrastruktura cyfrowa UE opiera się na komponentach, których zakłócenie kaskadowo uderzyłoby w bankowość, ochronę zdrowia, transport i usługi publiczne.

██████ postuluje, aby Polska: (a) aktywnie poparła utworzenie instrumentu i zadeklarowała w nim udział; (b) utworzyła krajowy mechanizm komplementarny finansujący utrzymanie komponentów krytycznych dla polskiej administracji i infrastruktury — wzorem niemieckiej Sovereign Tech Agency; (c) zapewniła, by tworzona z ENISA lista zależności uwzględniała komponenty faktycznie wykorzystywane w polskich systemach publicznych, na podstawie krajowej inwentaryzacji.

Mechanizm taki mógłby stanowić uzupełnienie krajowych działań wynikających z wdrażania dyrektywy NIS2.

4. Przystąpienie Polski do EDIC Digital Commons

Europejskie Konsorcjum Infrastruktury Cyfrowej ds. Dóbr Wspólnych Cyfrowych (Digital Commons EDIC) zostało ustanowione 29 października 2025 r. z inicjatywy Francji, Niemiec, Włoch i Niderlandów i pełni w strategii rolę kluczowego partnera Komisji — m.in. przy rozwijaniu i adopcji otwartych alternatyw oraz w nadzorze nad strategicznymi zasobami open source. Polska nie jest członkiem konsorcjum. ██████ postuluje niezwłoczne przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do EDIC Digital

Commons — bez członkostwa Polska pozostaje poza gremium, które będzie współdecydować o zarządzaniu wspólnymi zasobami cyfrowymi Unii, w tym o kierunkach wydatkowania środków.

5. Jednolite europejskie ramy prawne dla organizacji zarządzających projektami open source

Strategia zapowiada studium wykonalności dotyczące ram prawnych na poziomie UE, które umożliwiłyby europejskim fundacjom i stowarzyszeniom działanie według jednego zbioru zasad na całym jednolitym rynku, oraz opracowanie „zestawu narzędzi stewardshipu” dla zakładania takich organizacji. Diagnozuje przy tym, że komponenty open source utrzymywane są głównie przez fundacje finansowane w przeważającej mierze przez wielkie firmy technologiczne z USA i Chin.

██████ popiera ten kierunek z pełnym przekonaniem, opartym na własnym doświadczeniu: rejestracja organizacji pozarządowej dedykowanej otwartemu oprogramowaniu napotyka w Polsce istotne bariery formalne, w tym wymóg enumeratywnych, zamkniętych katalogów celów i sposobów działania, trudny do pogodzenia z dynamiką ekosystemu open source. Zharmonizowane ramy europejskie obniżyłyby próg wejścia dla nowych organizacji stewardshipowych i wzmocniły europejski — w tym polski — głos w zarządzaniu kluczowymi projektami. Postulujemy, aby Polska aktywnie poparła studium wykonalności i zgłosiła gotowość udziału w pracach.

6. Otwarte oprogramowanie w edukacji — poparcie dla EDIC ds. edukacji cyfrowej

Strategia diagnozuje, że szkoły i uczelnie korzystają głównie z rozwiązań własnościowych, co pozwoliło wielkim firmom technologicznym „przechwycić europejskie placówki edukacyjne”, i rozważyć utworzenie EDIC ds. edukacji cyfrowej, obejmującego możliwy pakiet otwartego oprogramowania dla szkół i uniwersytetów. ██████ postuluje: (a) poparcie przez Polskę utworzenia tego konsorcjum i deklarację członkostwa; (b) uruchomienie krajowego pilotażu otwartych narzędzi edukacyjnych w wybranych szkołach, Liczymy, że konsultacje staną się początkiem stałego dialogu administracji publicznej ze środowiskiem open source w Polsce z wykorzystaniem dostępnych instrumentów finansowania cyfryzacji edukacji; (c) włączenie kompetencji w zakresie otwartego oprogramowania do programów doskonalenia nauczycieli informatyki. Uzależnienie systemu edukacji od zamkniętych ekosystemów kształtuje nawyki technologiczne całego pokolenia — jest to inwestycja o najdłuższym horyzoncie zwrotu ze wszystkich obszarów strategii.

7. Ochrona definicji otwartego oprogramowania i przeciwdziałanie „openwashingowi”

Strategia definiuje otwarte oprogramowanie przez zgodność z Open Source Definition Open Source Initiative, wymagającą m.in. dostępności kodu źródłowego, prawa do tworzenia dzieł pochodnych i niedyskryminacji. ██████ postuluje, aby Polska konsekwentnie broniła tej definicji na wszystkich etapach wdrażania strategii — w szczególności w obszarze sztucznej inteligencji, gdzie modele udostępniane wyłącznie jako „open-weight” bywają błędnie prezentowane jako otwarte. Właściwy punkt odniesienia wyznacza projekt openEuroLLM, który poza wagami modeli otwiera zbiory danych pretreningowych, potoki treningowe i metryki ewaluacji. Rozmycie definicji groziłoby kierowaniem środków publicznych przeznaczonych na suwerenność technologiczną do rozwiązań, które nie dają Europie ani kontroli, ani audytowalności.

Podsumowanie

Strategia UE dotycząca otwartego oprogramowania stwarza Polsce realną szansę na zmniejszenie zależności technologicznych i wzmocnienie krajowego ekosystemu cyfrowego. Warunkiem jest

aktywna postawa: udział w instrumentach i konsorcjach (pkt 3, 4, 6), zmiany w krajowej praktyce zakupowej (pkt 1, 2) oraz konsekwencja definicyjna (pkt 7). [REDACTED] deklaruje gotowość do udziału w dalszych pracach Ministerstwa nad krajowym wdrożeniem strategii, w tym w charakterze partnera konsultacyjnego strony społecznej.

Liczymy, że konsultacje staną się początkiem stałego dialogu administracji publicznej ze środowiskiem open source w Polsce.

Z wyrazami szacunku,

